

جایگاه اتاق ایران پس از تغییر قانون؛ دستگاه اجرایی یا نماینده بخش خصوصی؟

در گزارشی که اخیراً توسط مرکز پژوهش‌های اقتصادی اتاق ایران منتشر شده، تأکید شده که با تغییر ساختار حقوقی اتاق از یک موسسه غیرانتفاعی به «موسسه عمومی غیردولتی»، مطابق با ماده 5 قانون خدمات کشوری اتاق تبدیل به یک «دستگاه اجرایی» می‌شود. در آن صورت اتاق یک نهاد صنفی نماینده بخش خصوصی نخواهد بود.

تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی طرحی را با عنوان «اصلاح قانون اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و الحاقات بعدی آن» تقدیم مجلس کرده‌اند؛ در این طرح پیشنهاد شده است که ماهیت حقوقی اتاق بازرگانی از یک موسسه غیرانتفاعی به موسسه عمومی غیردولتی تغییر یابد.

در این رابطه مرکز پژوهش‌های اقتصادی اتاق ایران گزارشی با عنوان «اصلاح قانون اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران» منتشر کرد.

در مقدمه توجیهی این طرح با تصریح 11 مشکل، نتیجه گیری شده است که اتاق به دلیل عدم وجود نظارت‌های شایسته غیروابسته، نماینده خوبی برای فعالان بخش خصوصی و به ویژه تولیدکنندگان کشور به شمار نمی‌رود. بررسی مواد پیشنهادی طرح نشان می‌دهد که راهکارهای پیشنهادی مانند تبدیل اتاق به نهاد عمومی غیردولتی، حکومتی کردن ساختار شورای نظارت و سیاسی کردن فرآیند انتخابات در عمل ماهیت صنفی و مدنی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی ایران را از بین می‌برد. بسیاری از مشکلات نام برده شده در مقدمه طرح را می‌توان از طریق اصلاح آئین نامه ها و رویه های داخلی اتاق بازرگانی رفع کرد.

در ادامه این گزارش تصریح شده است: تغییر ساختار حقوقی اتاق از یک موسسه غیرانتفاعی به «موسسه عمومی غیردولتی»، موجب می‌شود مطابق با ماده 5 قانون خدمات کشوری اتاق تبدیل به یک «دستگاه اجرایی» شود که به معنای اجازه مداخله بی‌حدوحصر نهادهای حکومتی به دخالت در امور اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران است. بدین ترتیب اتاق دیگر یک نهاد صنفی که از بخش خصوصی نمایندگی می‌کند، نخواهد بود. در ادامه این گزارش به قانون دائمی نمودن «قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» اشاره شده که در آن قانون که پس از تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام از حیث مطابقت با سیاست‌های کلی نظام توسط ریاست محترم مجلس شورای اسلامی در تاریخ 13/11/1399 جهت اجرا به رئیس محترم جمهور ابلاغ شده، اذعان کرده است که نهادهایی مانند اتاق ایران «موسسه خصوصی حرفه ای» هستند.

در ادامه این گزارش تأکید شده است: در ترکیب جدید شورای عالی نظارت اتاق بازرگانی نقش نمایندگان اتاق بسیار کم‌رنگ شده است و به جای آن نظارت بر انتخابات از طریق ایجاد هیئت نظارت مرکزی با ترکیبی از منصوبین وزیر صنعت، معدن و تجارت، دیوان محاسبات، معاون قوه قضاییه، معاون وزارت اطلاعات و معاون سازمان بازرسی کل کشور به شدت حکومتی شده است که می‌تواند جایگاه اتاق را در نظام بین المللی به شدت تضعیف نماید.

همچنین عنوان شده: بر اساس قانون اتاق بازرگانی بین المللی، سازمان‌های محلی و ملی عضو این نهاد باید قطعاً نماینده کسب و کارها و منافع حرفه ای اعضای خود بوده و برای مقاصد غیرسیاسی تشکیل شده باشند. ساختار پیشنهادی در تضاد آشکار با این قانون است.

در نقد این طرح عنوان شده است: طرح کنونی با حرکت به سمت پیچیده تر کردن فرآیند انتخاب هیئت نمایندگان اتاق از طریق همسان سازی آن به نوعی انتخابات حزبی و سیاسی و طرح موضوعاتی مانند اکثریت و اقلیت و غیره، جز افزایش اعتراضات و تضادهای میان اعضاء، دستاورد دیگری دربر نخواهد داشت.

همچنین تصریح شده است: تجارب کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه مؤید این نکته است که اتاق‌های بازرگانی در دنیا بیش از پیش در حال کم‌رنگ کردن وابستگی خود به دولت و حرکت به سمت حذف کمک‌های دولتی، همراه با ارائه خدمات مؤثر به منظور جذب حداکثری اعضاء و تمرکز بر نمایندگی بخش خصوصی هستند. این در حالی است که طرح پیشنهادی در خلاف جهت این رویکرد عمومی در دنیا و به دنبال تقویت نقش دولت در اتاق به بهانه عدم عملکرد مناسب این نهاد است.

اتاق بازرگانی ایران با اسامی مختلف بیش از 130 سال قدمت دارد. پرسش اساسی این است که آیا چارچوب حقوقی فعالیت نهادی با قدمت بیش از 130 سال سابقه فعالیت می‌تواند بدون نظرسنجی گسترده از اعضای آن و بررسی‌های دقیق علمی درباره فرصت‌ها و چالش‌های ساختار فعلی و بررسی‌های تطبیقی با سایر کشورها به گونه ای تغییر کند که در بندهای فوق به آن اشاره شد؟

همچنین در ادامه این گزارش عنوان شده: باید در نظر داشت که از عمر برخی از قوانین موجود در کشور بیش از 50 سال می‌گذرد و شکی نیست با توجه به تغییر شرایط و نیازها، به روزرسانی این قوانین نیز ضرورت می‌یابد، اما عجله و شتاب زدگی در اصلاح و تغییر قوانین بیشتر به عقب‌گرد قانونی و رفتار غیر کارشناسانه منتج شده و دستاوردی به همراه نخواهد داشت و می‌تواند آسیب‌های جدی نیز به همراه داشته باشد. شایسته ذکر است که در قبال انتقادهایی که به برخی کارکردهای اتاق وجود دارد، فرایندهای پیش‌بینی شده در قانون اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند فعال شود و با اصلاح آئین نامه‌های مرتبط توسط هیئت نمایندگان و شورای عالی نظارت عمده ایرادهای مدنظر طراحان محترم رفع شود.

در پایان تأکید شده که اتاق ایران با تأسیس مرکز پژوهش‌ها، اولین و مهم‌ترین مأموریت این مرکز را ارزیابی نقاط قوت و ضعف کارکردها و ساختارهای موجود اتاق بازرگانی و یافتن بدیل‌هایی برای عضویت فراگیر صاحبان کسب و کار، تغییر تدریجی منابع درآمدی و جایگزین کردن آن‌ها با روش‌های کسب درآمد از طریق ارائه خدمات مؤثر و مفید به اعضا و ارتقای پاسخگویی به اعضا قرار داده است. امید است نتیجه این بررسی‌ها تا قبل از پایان سال 1399 ارائه شود و مبنای علمی برای تغییرات لازم در قانون اتاق را فراهم کند.

متن کامل این گزارش را از اینجا بخوانید.